

مجموعه‌ی طبقه‌بندی شده

جغرافیا

جغرافیا (۲۰۱) - مبانی جغرافیا

برگزیده‌ی نکات مهم درسی

پرسش‌های چهارگزینه‌ای از کنکورهای سراسری، آزاد، کانون و مؤلفین

با پاسخ تشریحی

مؤلفان: (به ترتیب الفبا)

داوود اورنگ - اصغر بکاء - لیلا پناهی - زهره ییمبرزاده - فریبا حبیبی سلماسی - عظیم ساعی - اسماعیل شمس - بهروز یحیی

ویراستاران: مجتبی تیا - زهرا خدایاری - بهروز یحیی

نظارت علمی: بهروز یحیی

کانون فرهنگی آموزش

مجموعه‌ی طبقه‌بندی شده جغرافیا: جغرافیا (۱ و ۲) - مبانی جغرافیا
برگزیده‌ی نکات مهم درسی پرسشهای چهارگزینه‌ای از کنکورهای
سراسری... / مولفان داود اورنگ... (و دیگران). ویرایش علمی مجتبی
تیبیا، زهرا خدایاری، بهروز یحیی نظارت علمی بهروز یحیی --- تهران:
کانون فرهنگی آموزش، ۱۳۸۲.

۲۱۲ ص. ۲۹۰۲۲ س. م

ISBN 964 - 326 - 939 - 6 ریال ۲۹۰۰۰

کتاب حاضر از مجموعه کتابهای طبقه‌بندی شده قلمچی است.

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیپا.

چاپ اول: ۱۳۸۴

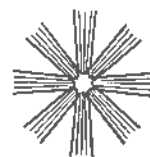
۱. دانشگاهها و مدارس عالی --- ایران --- آزمونها. ۲. جغرافیا ---
کتابهای درسی --- راهنمای آموزشی (متوسطه) ۳. جغرافیا --- آزمونها و
تمرینها (متوسطه). الف. اورنگ، داود، ۱۳۲۲ - ، گردآورنده. ب. تیبیا،
مجتبی، ویراستار. ج. خدایاری، زهرا، ویراستار. د. یحیی، بهروز، ۱۳۲۱ -
، ویراستار. ه. عنوان: مجموعه کتابهای طبقه‌بندی شده قلمچی.

۳۷۸/۱۶۶۴

۸۳-۴۱۹۱۲

LB۲۲۵۳/م۲۸۲۷۸۴۴

کتابخانه ملی ایران

انتشارات کانون فرهنگی آموزش

عنوان کتاب:	مجموعه‌ی طبقه‌بندی شده جغرافیا
پاسخ تشریحی:	داود اورنگ - اصغر بکاء - لیلا پناهی - زهره پیمبرزاده - فریبا حبیبی سلماسی - عظیم ساعی
نظارت علمی:	اسماعیل شمس - بهروز یحیی
ویرایش علمی:	بهروز یحیی
همامنگی امورا جرایبی:	مجتبی تیبیا - زهرا خدایاری - بهروز یحیی
امور کامپیوتری:	مریم خدایاری
نوبت چاپ:	حسین خلیج صدرایی
قطع:	اول (۱۳۸۴)
چاپخانه:	رحلی
تیراژ:	چکاد چاپ
لیتوگرافی:	۳۰۰۰
قیمت:	امین گراف
شابک:	۲۹۰۰ تومان
	(ISBN : 964 - 326 - 939 - 6) ۹۶۴ - ۳۲۶ - ۹۳۹ - ۶

کلیه‌ی حقوق برای ناشر محفوظ است و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

برنامه‌ریزی، هدایت و نظارت بر مجموعه
کتابهای طبقه‌بندی شده: کاظم قلم‌چی

چاپ اول : فروردین ۸۴

www.ketab.ir

برای هر مرحله یک کتاب!

مسیر مطالعه در کانون فرهنگی آموزش ۵ مرحله دارد

روی سخن با دانش‌آموزان و اولیای گرامی است. اصلی‌ترین خواست اولیا این است که فرزندانشان انگیزه‌ی درس خواندن داشته باشند و بی‌آنکه دیگری آنان را مجبور کند، خودشان به طور خودکار درس بخوانند. این اصلی‌ترین مساله است، اما آیا همه‌ی کسانی که مطالعه می‌کنند، به اندازه‌ی زحمتی که می‌کنند نتیجه هم می‌گیرند؟ جواب متأسفانه منفی است.

ما در کانون فرهنگی آموزش با برنامه‌ریزی آموزشی سعی می‌کنیم بهترین و مناسب‌ترین مسیر مطالعه را طراحی کنیم، آزمون‌های منظم دو هفته یکبار، دفتر برنامه‌ریزی داوطلبان، جلسات مشاوره، نامه‌های مشاوره‌ای، همگی، برای این منظور طراحی شده‌اند. یکی از مهم‌ترین عناصر در برنامه‌ی آموزشی، «کتاب» است. با طراحی کتاب‌های کمک آموزشی کانون، به داوطلبان مسیر مطالعه را معرفی می‌کنیم که با پیمودن آن، خوانندگان به تدریج از مرحله‌ای به مرحله دیگر گام می‌گذارند.

در گذشته بسیاری از داوطلبان نمی‌توانستند بخشی از توصیه‌های آموزشی ما را اجرا کنند. به عنوان مثال، به داوطلبان می‌گفتم پس از حل تمرین‌های کتاب، مسائل امتحانی مربوط به همان فصل را حل کنند، ولی آن‌ها نمی‌توانستند این کار را انجام دهند، زیرا سوالات امتحانی را در اختیار نداشتند. به داوطلبان کنکور توصیه می‌کردیم یکی دو ماه قبل از کنکور به تمرین تست‌های مجموعه‌ای کنکورهای سال‌های قبل بپردازند، ولی آن‌ها این مجموعه‌ها را در اختیار نداشتند و به دشواری می‌توانستند به طور پراکنده برخی از این مجموعه‌ها را بیابند. به هر حال در طی چند سال گذشته کوشیدیم تا منابع آموزشی لازم را متناسب با توصیه‌های آموزشی آماده کنیم و این شاید برای اولین بار باشد که ابتدا طراحی یک مجموعه کامل و جامع از کتاب‌ها انجام می‌شود و سپس بر آن اساس، کتاب‌ها تألیف می‌گردند. در اینجا به معرفی مراحل پنج‌گانه‌ی مطالعه می‌پردازیم:

مرحله‌ی اول: ادراک — کتاب‌های سبز

الف) مطالعه‌ی کامل کتاب‌های درسی برای آموزش اصلی‌ترین و ضروری‌ترین مفاهیم

ب) حل تمرینات کتاب‌های درسی

ج) مطالعه‌ی جزوات و کتاب‌های کمک آموزشی که به تشریح نکات مبهم کتاب‌ها و معرفی نکته‌ها و روش‌های هر درس می‌پردازند. در این قسمت ما کتاب‌های سبز را منتشر کرده‌ایم.

در مجموعه کتاب‌های سبز، شما ممکن است در یک درس، چند کتاب مختلف را مشاهده نمایید، این موضوع تصادفی نیست. در واقع این امکان را برای مؤلفین مختلف فراهم نموده‌ایم تا کتاب‌های آموزشی خود را به داوطلبان عرضه کنند و داوطلبان، برای مثال از بین دو یا سه کتاب آموزشی فیزیک یکی را که برای خودشان مناسب‌تر تشخیص می‌دهند، انتخاب کنند، انتخاب یک نفر در میان چند نفر مؤلف و استاد صاحب‌نظر و صاحب‌سبک، کاری دشوار و غیرضروری است. در میان کتاب‌های سبز به دنبال بهترین نباشید، به این فکر کنید که سلیقه‌ی آموزشی شما با کدام مؤلف سازگارتر است.

در میان کتاب‌های سبز، کتاب‌هایی به عنوان «نکته‌ها و روش‌ها» منتشر شده‌اند. سبک کار در این مجموعه کتاب‌ها به این ترتیب است که پس از طرح هر مطلب کوتاه آموزشی و هر نکته یا هر روش درسی، مثالی از میان تست‌های کنکور که به آن موضوع ارتباط داشته‌اند ذکر شده است، به این ترتیب داوطلب مطمئن است که تمام نکاتی که مطالعه می‌کند برای هدف آموزشی او که کنکور است کاربرد دارد. در برخی موارد که استثنائاً مثال مربوط در میان تست‌های کنکور وجود نداشته، مثال را مؤلف خود طرح کرده است.

کتاب‌های مبحثی — کتاب‌های قرمز

در این کتاب‌ها یک مبحث درسی از سطح مقدماتی تا حد پیشرفته آموزش داده می‌شود و تمرینات تشریحی و تست‌های مختلف در آن گنجانده شده است. مطالعه‌ی این کتاب‌ها برای کسانی که در مباحث خاص نیاز به مطالعه‌ی بیشتری دارند، لازم است.

مرحله‌ی دوم: تثبیت — کتاب‌های خاکستری

پس از آموزش دروس و حل تمرین‌های کتاب، توصیه‌ی ما این است که دانش‌آموز به تمرین سوال‌ها و مسائل امتحانی مربوط به همان فصل بپردازد تا ابتدا مطمئن شود که در حد امتحانات مدرسه بر موضوع درسی مسلط شده است و آنگاه اگر فرصت و انگیزه‌ی کافی داشت، به سراغ مراحل پیشرفته‌تر برود.

مرحله‌ی سوم: تسلط — کتاب‌های آبی و کتاب‌های بنفش

در این مرحله داوطلبان به تمرین تست‌های کنکور در همان فصلی که مطالعه کرده‌اند، می‌پردازند. در کتاب‌های آبی تست‌های کنکورهای سال‌های گذشته آزمون سراسری و دانشگاه آزاد اسلامی به ترتیب فصول طبقه‌بندی شده‌اند، با تمرین این تست‌ها، داوطلب از میزان و سطح آموخته‌های خود آگاهی می‌یابد و بر موضوع درسی به تدریج تسلط می‌یابد. یکی از هدف‌های ما در طراحی مسیر مطالعاتی داوطلبان این است که آن‌ها متوجه شوند در چه عمق و حدی باید مطالب را بیاموزند و این را بدانند که مسؤولان نظام آموزشی از آنان چه می‌خواهند. خوب است داوطلب خود تشخیص دهد که مطالعه‌ی چه مطالبی برای او ضروری است و اگر به هدف آموزشی دست یافت خود از آن آگاه شود و در ابهام و نگرانی دائمی به سر نبرد. در کتاب‌های بنفش مدرسین مراکز استعدادهای درخشان تست‌ها و سوالاتی را برای فصول مختلف تدوین نموده‌اند، تمرین این کتاب‌ها را پس از کتاب‌های آبی توصیه می‌کنیم. مخاطبان این کتاب‌ها، داوطلبانی هستند که از سطح آموزش متوسط به بالا برخوردار می‌باشند.

مرحله‌ی چهارم: ارزیابی — کتاب‌های مشکی

در این مرحله داوطلبان می‌توانند به ارزیابی سطح دانش و تسلط علمی خود بپردازند و خود را از لحاظ علمی با سایر داوطلبان مقایسه کنند. معمولاً داوطلبان کنکور با این مشکل مواجه هستند: آن‌ها می‌دانند درس را خوانده‌اند، ولی نمی‌دانند که در مقایسه با دیگران چه موقعیتی دارند. در کتاب‌های مشکی، سوالات آزمون‌های سال‌های قبل کانون فرهنگی آموزش گردآوری شده است، از آن‌جا که پس از هر آزمون به تجزیه و تحلیل کامپیوتری سطح دشواری سوال‌ها می‌پردازیم و سطح دشواری کل آزمون را نیز مشخص می‌کنیم، هر داوطلبی می‌تواند در زمان تعیین شده، سوالات یک یا چند فصل تعیین شده‌ی کتاب را به صورت تستی و در وقت مقرر پاسخ دهد، سپس از روی پاسخ‌نامه درصد خام خود را محاسبه کند. علاوه بر این، داوطلب می‌تواند نمره‌ی تراز خود را از روی جدول رسم شده و بدون نیاز به کامپیوتر مشخص کند و جایگاه آموزشی خود را در میان تمامی داوطلبان، تخمین بزند. سپس با بررسی پاسخ‌نامه‌ی هر سوال، تعیین کند که به چه تعدادی از سوال‌های ساده پاسخ داده، چه تعدادی از سوال‌های متوسط را جواب داده و از عهده‌ی چند تا از سوال‌های دشوار برآمده است. به این ترتیب هر داوطلبی می‌تواند شیوه‌ی مطالعاتی خود را تصحیح نماید و یک ارزیابی کامل از عمق و سطح آموخته‌های خود کسب کند.

مرحله‌ی پنجم: جمع‌بندی — کتاب‌های زرد

در پایان دوره، داوطلبان می‌خواهند آموخته‌های خود را جمع‌بندی کنند. یکی از مشکلات امتحانات مختلف و به ویژه کنکور در این است که برخی دانش‌آموزان مباحث جداگانه را خوب فرا می‌گیرند، ولی وقتی می‌خواهند در یک آزمون کامل و مجموعه‌ای شرکت کنند، با مشکل مواجه می‌شوند. بنابراین ما توصیه می‌کنیم پس از پایان مطالعه‌ی تک تک فصل‌ها، داوطلبان به تمرین سوال‌ها و تست‌های مجموعه‌ای بپردازند و از این طریق به جمع‌بندی مطالبی که قبلاً آموخته‌اند بپردازند. امسال در تدوین برنامه‌ی آزمون‌ها، روش جدیدی را گنجانده‌ایم تا داوطلبان بتوانند در طول سال نیز از میزان تسلط خود بر مباحث قبلی، آگاه شوند. این بخش از آزمون را تحت عنوان «نگاه به گذشته - بدون مطالعه‌ی قبلی» قرار داده‌ایم. ما با تکمیل مراحل پنج‌گانه‌ی مطالعه و تالیف کتاب‌های مربوط به آن، امیدواریم دانش‌آموزان و داوطلبان بتوانند در مسیری هموار و صحیح به طور تدریجی آموزش ببینند، تمرین کنند و از آموخته‌های خود مطمئن شوند و گام در مراحل بالاتر بنهند. از شما خواننده‌ی گرامی نیز صمیمانه تقاضا می‌کنیم اگر پیرامون منطق آموزشی که در طراحی این کتاب‌ها رعایت شده است پیشنهاد، نقد و نظری دارید ما را از نظرات خود محروم ننمایید. به ویژه از صاحب‌نظران گرامی، دبیران، استادان، مؤلفان و برنامه‌ریزان آموزشی خواهش می‌کنیم ما را از کمک‌های فکری خود بی‌نصیب نگذارند.

کاظم قلم‌چی

مقدمه

این کتاب شامل سه کتاب جغرافیا (۱)، جغرافیا (۲) و جغرافیای پیش‌دانشگاهی است که به‌ترتیب در پایه‌های دوم و سوم دبیرستان و دوره‌ی پیش‌دانشگاهی تدریس می‌شود. مشکلی که داوطلبان گروه انسانی با آن مواجه هستند، حجم زیاد مطالب کتاب‌های درسی جغرافیا است. به همین جهت این درس در آزمون‌های ورودی به دانشگاه کمتر مورد توجه دانش‌آموزان بوده است. لذا کانون فرهنگی آموزش بر آن شده است که برای موفقیت داوطلبان کنکور کتابی را فراهم آورد تا به کمک آن مشکلات فوق برطرف گردد. کتاب فوق از سه بخش تشکیل شده است:

۱- بخشی از آن به نکات مهم و کلیدی کتاب‌های جغرافیا اختصاص یافته است.

۲- بخشی از آن به سؤالات تستی اختصاص داده شده است.

۳- و بالاخره در ادامه پاسخ‌نامه‌ی تشریحی تست‌ها آورده شده است.

آنچه که کتاب فوق را از سایر کتاب‌های موجود در بازار کتاب‌های کمک آموزشی مجزا می‌کند، این است که این کتاب حاصل تلاش گروهی تعدادی از اساتید محترم درس جغرافیا است که هر کدام از آن‌ها مسئولیت تألیف بخشی از این کتاب را برعهده داشتند، که جا دارد در این‌جا از تلاش و زحمات این همکاران تشکر و قدردانی شود. همچنین از کانون فرهنگی آموزش به‌ویژه گروه علوم انسانی و سرکار خانم خدایاری و آقای تیا که در به ثمرنشتن این اثر نقش مؤثر و به‌سزایی داشتند، کمال تشکر را داریم.

فهرست

جغرافیا (۱)

۱۰	درس اول - جغرافیا علمی برای زندگی
۱۴	درس دوم - نگاهی به جغرافیای طبیعی ایران
۱۸	درس سوم - نگاهی به جغرافیای انسانی ایران
۲۱	درس چهارم - آب‌ها
۲۳	درس پنجم - بهره‌برداری از منابع آب
۲۵	درس ششم - بیابان‌ها
۲۸	درس هفتم - انسان و بیابان
۳۰	درس هشتم - اهمیت و نقش جنگل‌ها
۳۲	درس نهم - پراکندگی و انواع جنگل‌ها و مراتع در ایران
۳۶	درس دهم - آلودگی هوا
۳۸	درس یازدهم - آلودگی دریاها و رودها
۴۱	درس دوازدهم - مخاطرات طبیعی چیست؟
۴۴	درس سیزدهم - انسان و مخاطرات طبیعی
۴۷	درس چهاردهم - پراکندگی و رشد جمعیت
۵۰	درس پانزدهم - جمعیت و مهاجرت، جمعیت و منابع طبیعی
۵۲	درس شانزدهم - جهانگردی چیست؟ جهانگرد کیست؟
۵۵	درس هفدهم - ایرانگردی
۵۷	درس هجدهم - جغرافیا، جغرافیدانان و توسعه پایدار
۵۹	پاسخ‌نامه‌ی جغرافیا ۱

جغرافیا (۲)

۷۹	درس اول - تصور شما از یک ناحیه چیست؟
۸۳	درس دوم - نواحی انسانی چگونه پدید می‌آیند
۸۷	درس سوم - زندگی در نواحی ساحلی
۹۰	درس چهارم - انسان و سواحل
۹۳	درس پنجم - یاکوهستان آشنا شویم
۱۰۰	درس ششم - انسان و کوهستان
۱۰۳	درس هفتم - فرسایش در بیابان‌ها
۱۰۶	درس هشتم - توان‌ها و محدودیت‌های زندگی در نواحی گرم و خشک و گرم و مرطوب
۱۰۹	درس نهم - ویژگیهای طبیعی نواحی قطبی
۱۱۳	درس دهم - انسان در نواحی قطبی
۱۱۶	درس یازدهم - سکونتگاههای شهری و روستایی چگونه پدید می‌آیند؟
۱۱۹	درس دوازدهم - پراکندگی و نقش شهرها
۱۲۳	درس سیزدهم - رشد سریع شهرنشینی چه مشکلاتی به وجود می‌آورد؟
۱۲۵	درس چهاردهم - واحدهای سیاسی و مرزها
۱۲۹	درس پانزدهم - قدرت ملی و تحولات سیاسی بیست سال اخیر
۱۳۲	درس شانزدهم - کشاورزی، صنعت و تجارت
۱۳۵	پاسخ‌نامه‌ی جغرافیا ۲

جغرافیای پیش دانشگاهی

۱۵۶	درس اول - ماهیت و قلمرو دانش جغرافیا
۱۶۴	درس دوم - راه و روش پژوهش‌های جغرافیایی
۱۷۰	درس سوم - نقشه و فرایند تهیه آن
۱۷۳	درس چهارم - نمایش شکل زمین
۱۷۶	درس پنجم - کاربرد رایانه در جغرافیا
۱۸۰	درس ششم - سنجش از دور
۱۸۳	درس هفتم - CIS یا سیستم اطلاعات جغرافیایی
۱۸۶	درس هشتم - سیستم‌ها و مدل‌های جغرافیایی
۱۹۰	درس نهم - نقش جغرافیا در مدیریت محیط
۱۹۴	پاسخ‌نامه‌ی جغرافیای پیش دانشگاهی